

गाउँपालिकाको वार्षिक योजना तथा
बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन,
२०७५

रघुगंगा गाउँपालिका
मौवाफाँट, म्याग्दी
प्रदेश नं. ४, नेपाल

स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७५

१. पृष्ठभुमी :

नेपालको संविधानले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना संघ , प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको हुने तथा राज्य शक्तिको प्रयोग तीनै तहले संविधान र कानून बमोजिम गर्ने व्यवस्था गरेको छ । संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको आर्थिक अधिकार सम्बन्धी विषयमा कानून बनाउने , वार्षिक बजेट बनाउने, निर्णय गर्ने, नीति तथा योजना तयार गर्ने र त्यसको कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था समेत गरेको छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले गाउँपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको विषयमा स्थानीयस्तरको विकासको लागि आवधिक, वार्षिक, रणनीतिक र विषय क्षेत्रगत मध्यमकालीन तथा दीर्घकालीन योजना बनाई लागू गर्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले सार्वजनिक खर्चको अनुमानित विवरण तयार गर्ने, मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्ने, आवश्यकताको प्रक्षेपण गर्ने, राजस्वको प्रक्षेपण तयार गर्ने र वित्तीय अनुशासन कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

आवधिक योजनाले लिएका लक्ष्यहरु, मध्यमकालीन खर्च संरचनाले गरेका व्यवस्थाहरुलाई स्रोत साधनसंग तालमेल गरी प्राथमिकताका साथ स्रोतको विनियोजन गर्ने काम वार्षिक विकास योजनाले गर्दछ । नेपालको संविधान र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले स्थानीय तहको योजना प्रक्रिया सन्दर्भमा अगाडि सारेका विषय वस्तुहरुलाई मूर्त रुप दिन तथा एकरूपता कायम गर्न स्थानीय तह वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ तयार गरिएको छ ।

२. वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमाका आधारहरु :

गाउँपालिकाले वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्दा निम्न विषयहरुलाई आधार लिनु पर्नेछ ।

क) नेपालको संविधान

ख) स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४

ग) राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा आयोग ऐन, २०७४

घ) अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

ङ) संघीय र प्रदेश सरकारले जारी गरेका नीति, कानून तथा मापदण्डहरु

च) स्थानीय तहमा बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, आर्थिक व्यवस्थापन तथा सम्पत्ति

हस्तान्तरण सम्बन्धी निर्देशिका , २०७४

- छ) संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहको आवधिक विकास योजना
- ज) स्थानीय तहको मध्यमकालीन खर्च संरचना
- झ) स्रोत साधन
- ञ) विकासका अन्तराष्ट्रिय विषयहरु
- ट) नेपाल सरकारले अन्तराष्ट्रिय जगतमा प्रतिबद्धताबाट सिर्जित दायित्वहरु संघ र प्रदेश सरकारले अबलम्बन गरेका अन्य आर्थिक नीतिहरु आदि ।

३. वार्षिक योजना तथा वजेटका प्राथमिकताहरु :

गाउँपालिकाले वार्षिक योजना तथा वजेट तर्जुमा गर्दा निम्न विषयलाई

प्राथमिकता दिनु पर्नेछ :-

- क) आर्थिक विकास तथा गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउने,
- ख) उत्पादनमुलक तथा छिटो प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने,
- ग) जनताको जीवनस्तर, आम्दानी र रोजगारी बढ्ने,
- घ) स्थानीय सहभागिता जुट्ने, स्वयम् सेवा परिचालन गर्न सकिने तथा लागत कम लाग्ने,
- ङ) स्थानीय स्रोत साधन र सिपको अधिकतम प्रयोग हुने ,
- च) महिला, बालबालिका तथा पिछडिएका क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने,
- छ) लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण अभिवृद्धि हुने,
- ज) दीगो विकास, वातावरणीय संरक्षण तथा सम्बर्द्धन गर्न सघाउ पुऱ्याउने,
- झ) भाषिक तथा साँस्कृतिक पक्षको जगेर्ना र सामाजिक सद्भाव तथा एकता अभिवृद्धिमा सघाउ पुऱ्याउने,
- ञ) स्थानीय तहले आवश्यक देखेका अन्य विषयहरु ।

४. वार्षिक विकास योजना तर्जुमा गर्दा ध्यान दिनुपर्ने विषयहरु :

गाउँपालिकाले वार्षिक योजना तथा वजेट तर्जुमा गर्दा निम्न विषयहरुमा ध्यान दिन पर्नेछ :

- क) संघ र प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समय सीमा र प्रकृयासंग अनुकुल हुने,
- ख) आवधिक विकास योजना र मध्यमकालीन खर्च संरचना अनुसार प्राथमिकताका विषयहरु,
- ग) वातावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन अनुकुलन, विपद् व्यवस्थापन,
- घ) सुशासन, लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण र लक्षित वर्गको सशक्तिकरण गर्ने जस्ता विकासका अन्तरसम्बन्धित विषयहरु,
- ङ) समाजका सबै वर्ग, क्षेत्र र समुदायको अधिकतम सहभागिता सुनिश्चित गर्ने विषयहरु,

- च) अन्तर स्थानीय तहको योजना कार्यान्वयनमा सघाउ पुग्ने विषयहरु,
छ) विषय क्षेत्रगत तथा भौगोलिक सन्तुलन कायम गर्ने पक्षहरु ।

५. योजना तर्जुमाका चरणहरु :

गाउँपालिकाले आफ्नो वार्षिक विकास योजना तर्जुमा गर्दा तपशिल बमोजिमको प्रकृया पुरा गर्नु पर्नेछ ।

५.१ बजेटको पूर्व तयारी :-

५.१.१ आय व्ययको प्रक्षेपण गरिएको तथ्याङ्क सहितको विवरण संघीय सरकारमा पेश गर्ने

गाउँपालिकाले आगामी आर्थिक वर्षको लागि आवश्यक पर्ने आय व्ययको प्रक्षेपण गरिएको तथ्याङ्क सहितको विवरण राजस्व परामर्श समिति र बजेट तथा स्रोत अनुमान समितिको सिफारिसमा कार्यपालिकाबाट निर्णय गरी प्रत्येक वर्षको पुष मसान्त भित्र संघिय अर्थ मन्त्रालयमा अनुसुची १ बमोजिमको ढाँचामा पठाउनु पर्नेछ।

५.१.२ संघ र प्रदेशबाट बजेटको सीमा प्राप्त गर्ने

संघीय सरकारबाट राजस्व बाँडफाँड र वित्तीय समानीकरण अनुदान वापत स्थानीय तहलाई आगामी आर्थिक वर्षमा उपलब्ध हुने श्रोतको विवरण फागुन मसान्त भित्र तथा प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहको लागि आगामी आ.व.मा प्राप्त हुने वित्तीय अनुदानको अनुमानित विवरण चैत मसान्त भित्र प्राप्त गर्ने ।

५.१.३ विषयगत क्षेत्र छुट्याउने :

गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र सञ्चालन गर्ने विकास क्रियाकलापहरुलाई निम्न अनुसार विषयगत क्षेत्र तोकी कार्यपालिकाका सदस्यहरुलाई विषय क्षेत्रगत जिम्मेवारी दिनु पर्नेछ ।

क) **आर्थिक विकास :-** यस क्षेत्र अर्न्तगत कृषि, पर्यटन, उद्योग तथा वाणिज्य, सहकारी वित्तीय जस्ता क्षेत्र समावेश गर्ने ।

ख) **सामाजिक विकास :-** शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, संस्कृति प्रबन्धन, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण - महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, थारु, अल्पसंख्यक आदी) जस्ता क्षेत्र समावेश गर्ने ।

ग) **पूर्वाधार विकास :** सडक तथा पुल (भोलङ्गे पुल समेत), सिचाँइ भवन तथा सहरी विकास, उर्जा, लघु तथा साना जलविद्युत, सञ्चार जस्ता क्षेत्र समावेश गर्ने ।

घ) वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन : - वन तथा भू-संरक्षण, जलाधार संरक्षण, जलवायु परिवर्तन, फोहोरमैला व्यवस्थापन, जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण विपद् व्यवस्थापन, वारुणयन्त्र सञ्चालन जस्ता क्षेत्र समावेश गर्ने ।

ड) सुशासन तथा संस्थागत विकास : मानव संसाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, राजस्व परिचालन, वित्तीय व्यवस्थापन, वित्तीय जोखिम न्यूनीकरण, सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण, आन्तरिक र अन्तीम लेखापरीक्षण, बेरुज फछ्यौट, सेवा प्रवाहका मापदण्ड निर्धारण, सेवा प्रवाहमा विद्युतिय सुचना प्रविधिको प्रयोग, नागरिक सन्तुष्टी सर्वेक्षण र अन्तरनिकाय समन्वय जस्ता क्षेत्र समावेश गर्ने ।

च) कार्यालय संचालन तथा प्रशासनिक खर्च अर्न्तगतका चालु तथा पुजिगत खर्च शिर्षकहरुमा यस क्षेत्रमा समावेश गर्ने ।

५.२ स्रोत अनुमान तथा सीमा निर्धारण

५.२.१ स्थानीय राजस्व परामर्श समिति

नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ र अन्य प्रचलित कानूनको अधिनमा रही स्थानीय तहले आफ्नो कार्य क्षेत्रभित्र परिचालन गर्न सक्ने राजस्वका स्रोत, दायरा र दर समेतको विश्लेषण गरी आगामी आर्थिक वर्षमा प्राप्त हुनसक्ने राजस्वको अनुमान गर्ने प्रयोजनको लागि देहाय बमोजिमको एक स्थानीय राजस्व परामर्श समिति गठन गर्नु पर्नेछ ।

क) उपाध्यक्ष वा उपप्रमुख	संयोजक
ख) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य
ग) कार्यपालिकाले तोकेको कार्यपालिकाका सदस्य मध्यबाट एक जना महिलासहित २ जना सदस्य	
घ) निजी क्षेत्रको उद्योग वाणिज्य सम्बन्धी मान्यता प्राप्त संस्थाको गाँउ तहको अध्यक्ष वा निजले तोकेको प्रतिनिधि	सदस्य
ड) घरेलु तथा साना उद्योग सम्बन्धी मान्यता प्राप्त संस्थाको गाँउ तहको अध्यक्ष वा निजले तोकेको प्रतिनिधि	सदस्य
च) कार्यपालिकाको राजस्व वा शाखा प्रमुख सदस्य	सचिव

राजस्व परामर्श समितिको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ

क) राजस्व सम्बन्धी नीति वा कानूनको तर्जुमा, संसोधन परिमार्जन र सोको परिपालनाको सम्बन्धमा आवश्यक परामर्श प्रदान गर्ने । (परामर्श दिदाँ कर वा गैरकर राजस्वको प्रस्ताव गर्दा वा भै रहेको कर वा गैरकर राजस्वमा परिवर्तन गर्नु पर्दा त्यसको औचित्य तथा त्यसबाट पर्ने प्रभाव समेत उल्लेख गरी प्रस्ताव तयार

गर्ने ।

साथै नेपाल सरकार, अन्य प्रदेश वा स्थानीय तहले लगाएका कर वा गैरकर र त्यसका दरसंग यथासम्भव तादत्म्य हुने गरि गर्नु पर्ने।)

ख) राजस्वका स्रोत दायरा र दर समेतको विश्लेषण गरी आगामी आर्थिक वर्षमा प्राप्त हुन सक्ने राजस्वको अनुगमन गर्ने,

ग) राजस्वका दर र क्षेत्र लगायतका आधारमा आन्तरिक आयको विश्लेषण र अनुमान गर्ने

घ) स्थानीय उद्योग तथा प्रवर्द्धन र रोजगारी सिर्जनामा योगदान दिने किसिमको कर नीतिको सम्बन्धमा परामर्श दिने,

ड) कर राजस्व गैरकर राजस्व, सेवा शुल्क, दस्तुर सम्बन्धमा परामर्श दिने,

च) राजस्व प्रशासन सुधारको लागि अन्य आवश्यक परामर्श दिने ।

स्थानीय राजस्व परामर्श समितिले राजस्व प्रक्षेपण गरी अनुसूची २ बमोजिमको ढाँचामा प्रत्येक वर्षको पौष १५ गते भित्र सम्बन्धित तहको कार्यपालिकामा पेश गरी सक्नु पर्नेछ ।

५.२.२ स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति :

५.२.२.१ गाउँपालिका प्राप्त हुने आन्तरिक आय, राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने रकम, अनुदान, ऋण र अन्य आयको प्रक्षेपण र सोको सन्तुलित वितरणको खाका तथा बजेट सीमा निर्धारण गर्न देहाय बमोजिमको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति रहने छ ।

क) अध्यक्ष वा प्रमुख	- संयोजक
ख) उपाध्यक्ष वा उपप्रमुख	- सदस्य
ग) कार्यपालिकाका सदस्यहरु मध्य महिला, दलित वा अल्पसङ्ख्यक समेतको प्रतिनिधित्व हुने गरी अध्यक्ष वा प्रमुखले तोकेको चार जना	- सदस्य
घ) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	- सदस्य - सचिव
- समितिले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित कर्मचारी र विषय विज्ञलाई समितिको बैठकमा आमन्त्रित सदस्यको रुपमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

५.२.२.२ खण्ड -ग) बमोजिम सदस्य तोक्दा अध्यक्ष वा प्रमुखले आफु सम्बद्ध राजनीतिक बाहेकको राजनीतिक दलको सदस्य समेतलाई तोक्नु पर्नेछ । तर कार्यपालिकामा अन्य राजनीतिक दलको प्रतिनिधित्व नभएको हकमा यो व्यवस्था लागु हुने छैन ।

५.२.२.३ स्रोत अनुमान तथा बजेट निर्धारण समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

क) आन्तरिक आय, राजस्व बाँडफाँड प्राप्त हुने आय, नेपाल सरकार तथा प्रदेश

सरकारबाट प्राप्त हुने वित्तीय हस्तान्तरण, आन्तरिक ऋण तथा अन्य आयको प्रक्षेपण गर्ने,

ख) राष्ट्रिय तथा प्रदेशिक प्राथमिकता र स्थानीय आवश्यकतालाई मध्यनजर गरी प्रक्षेपित स्रोत र साधनको सन्तुलित वितरणको खाका तय गर्ने,

ग) आगामी आर्थिक वर्षको लागि स्रोत अनुगमनको आधारमा बजेटको कुल सीमा निर्धारण गर्ने,

घ) विषयक्षेत्रगत बजेटको सीमा निर्धारण गर्ने,

ङ) नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त मार्गदर्शन, स्थानीय आर्थिक अवस्था, आन्तरिक आयको अवस्था समेतको आधारमा बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकिकरणका आधार तय गर्ने,

च) विषय क्षेत्रगत बजेट तर्जुमा सम्बन्धी मार्गदर्शन तय गर्ने

छ) स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण सम्बन्धमा स्थानीय तहको आवश्यकता र निर्णय बमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने,

समितिले आफ्नो कार्य प्रत्येक वर्षको वैशाख १० गते भित्र सम्पन्न गरिसक्नु पर्नेछ । यसरी तयार भएको आगामी आर्थिक वर्षको बजेट सिमा प्रत्येक वर्षको वैशाख १५ गते भित्र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले गाँउपालिकाका विषयगत शाखा तथा वडा समितिलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

५.२.३ बजेट सीमा निर्धारण गर्ने विधि:

गाँउपालिकाले बजेट समितिको निर्धारण गर्दा देहाय बमोजिमको प्रथमिकताको आधारमा गर्नु पर्नेछ :-

क) गाँउपालिका स्तरका गौरवका आयोजनाहरुको लागि आवश्यक रकम,

ख) समपुरक कोष आवश्यक पर्ने आयोजनाको लागि चाहिने रकम,

ग) सर्शत अनुदानको कार्यक्रमको लागि तोकिएको रकम,

घ) दिगो विकासका लक्ष्य लगायत राष्ट्रिय /अन्तराष्ट्रिय प्रतिबद्धताको कार्यन्वयनका लागि आवश्यक पर्ने रकम,

ङ) स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन बमोजिम गाँउपालिका आफैले गर्नु पर्ने अन्य अत्यावश्यक कार्य हरु,

च) माथि उल्लेखित क्षेत्रलाई आवश्यक रकम विनियोजन गरिसकेपछि मात्र बाँकी रकम जनसंख्या, क्षेत्रफल, मानव विकासको अवस्था, पूर्वाधार विकासको अवस्था, विकास लागत, राजस्व परिचालनको अवस्था र लागत सहभागिताको अवस्था जस्ता विषयलाई आधार मानी वडागत खर्चको आवश्यकता र औचित्यताको आधारमा वडागत बजेट सीमा निर्धारण गर्नु पर्नेछ । तर वडामा दामासाहीले बजेट विनियोजन गर्न पाइने छैन ।

छ) बजेट सीमा निर्धारण गर्दा स्थानीय तहमा रहेको सामाजिक तथा साँस्कृतिक

विविधतालाई आधार मानी यस्ता क्षेत्रको सशक्तिकरणको लागि आवश्यक पर्ने रकमको सीमा समेत निर्धारण गर्नु पर्नेछ ।

ज) गाँउको कूल वजेट सीमाबाट तलब भत्ता तथा कार्यलय सञ्चालनको लागि आवश्यक पर्ने वजेट छुट्याई अन्य कार्यक्रमको लागि वजेट सीमा निर्धारण गर्नु पर्नेछ । यसरी प्रशासनिक खर्चको लागि वजेट सीमा निर्धारण गर्दा राजस्व बाँडफाँड बाट प्राप्त रकम र आन्तरिक आयको रकम भन्दा बढी नहुने गरी गर्नु पर्नेछ ।

५.२.४ आयोजना प्राथमिकीकरणका आधार : -

स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्नुका अतिरिक्त अनुसूची ३ मा उल्लिखित ढाँचा अनुरूप आयोजना प्राथमिकीकरणका आधारहरु तय गर्नु पर्नेछ । वडा एवं गाँउपालिका स्तरका आयोजना प्राथमिकीकरण गर्दा यसै अनुसूची ३ बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

५.३ बस्ती तहका योजना छनौट :-

५.३.१ बस्ती तहका योजना छनौट गर्दा निम्नानुसार गर्नु पर्नेछ :-

क) वडा समितिले आफ्नो वडामा प्रतिनिधित्व गर्ने सदस्यहरुलाई विभिन्न बस्ती/टोलको योजना तर्जुमा गर्न सहजीकरण गर्ने गरी जिम्मेवारी प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

ख) प्रत्येक वडाले वडा भित्रका बस्तीहरुमा योजना तर्जुमाको लागि बैठक हुने दिन, मिति र समय कम्तिमा तीन दिन अगावै सार्वजनिक सुचना मार्फत जानकारी गराउनु पर्नेछ।

ग) बस्तीतहरुका योजना छनौट गर्दा सो बस्ती भित्रका सबै वर्ग र समुदाय (महिला, दलित,आदिवासी जनजाती, मधेशी, थारु, मुसलिम, उत्पीडित वर्ग, पिछडिएका वर्ग, अल्पसंख्यक, सिमान्तकृत, युवा बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, लैङ्गिकतथा यौनिक अल्पसंख्यक,अपाङ्गता भएका व्यक्ति, पिछडिएको वर्ग आदि) को प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्नु पर्नेछ ।

घ) टोल / बस्तीमा हुने योजना तर्जुमा प्रकृत्यामा टोल ÷ बस्ती भित्रका क्रियाशील सामुदायिक संस्थाहरु - टोल विकास संस्था, आमा समुह, बालक्लब/सञ्जाल, युवा क्लब, नागरिक सचेतना केन्द्र विभिन्न सरकारी कार्यालयबाट गठन भएका समुह जस्ता समुहहरु) लाई पनि सहभागी गराउनु पर्नेछ ।

मथि उल्लेख भए बमोजिमका सरोकारवालाहरुको अधिकाधिक सहभागिता हुने गरी वडा सदस्यको संयोजनमा निर्धारित समय, मिति र स्थानमा उपस्थित भै योजना छनौटको सम्बन्धमा अन्तरक्रिया, छलफल, विमर्श गरी योजनाहरुको छनौट गर्नुपर्नेछ । यसरी छनौट भएका योजनाहरुको सूची संयोजकले लिखित रुपमा वडा समितिमा पठाउनु पर्नेछ ।

५.४ वडातहमा योजनाको छनौट तथा प्राथमिकीकरण :-

स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिबाट प्राप्त वजेट सीमा र मार्गदर्शनको आधारमा सम्बन्धित वडाहरुले बस्ती टोलबाट प्राप्त योजनाहरु मध्यबाट वडाको लागि प्राप्त वजेट सीमाको अधीनमा रही योजनाहरुको छनौट र प्राथमिकता निर्धारण समेत थरी अनुसूची ४ बमोजिमको ढाँचामा वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

वस्ती टोलबाट योजना माग गर्दा वडास्तरका महत्वपूर्ण योजनाहरु छुट भएको अवस्थामा वडा समितिले त्यस्ता योजनाहरु वडा समितिको वजेट सीमा भित्र रही औचित्यताको आधारमा समावेश गर्न सक्नेछ, वडाको वजेट सीमा भित्र कार्यक्रम हुन नसक्ने गाँउ स्तरिय महत्वपूर्ण आयोजनाहरु भएमा वडा समितिले गाँउ छुट्टै सूची पठाउन सक्नेछ ।

वडा समितिले आयोजनाहरुको प्राथमिकीकरण गर्दा स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले तोकेको आधारहरु बमोजिम गर्नुपर्नेछ ।

५.५ वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा

५.५.१ वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिको गठन :-

श्रोत तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिबाट निर्धारण भएको आयको प्रक्षेपण, वितरणको खाका र वजेट सिमामा आधारित भै स्थानीय तहको बार्षिक वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न देहाय बमोजिमको वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन गर्नु पर्नेछ :-

क) उपाध्यक्ष वा उप प्रमुख	संयोजक
ख) विषयगत क्षेत्र हेर्न गाँउ कार्यपालिकाका सदस्यहरु	सदस्य
ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य
घ) योजना विभाग वा शाखा प्रमुख	सदस्य सचिव

५.५.२ यस समितिको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- क) आगामी आर्थिक वर्षको नीती तथा कार्यक्रमको प्रस्ताव तयार गर्ने,
- ख) स्रोत अनुदान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले दिएको वजेट सीमा भित्र रही वजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण गर्ने,
- ग) वजेट तथा कार्यक्रमको प्रस्तावलाई विषय क्षेत्रगत रुपमा छलफल गर्ने व्यवस्था मिलाई अन्तिम प्रस्ताव तयार गरी कार्यपालिकामा पेश गर्ने,
- घ) योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन नदिने व्यवस्था मिलाउने तथा योजना कार्यक्रम बिच आपसी तादम्यता तथा परिपूरकता कायम गर्ने,
- ङ) वजेट तथा कार्यक्रम सम्बन्धी स्थानीय तहको आवश्यकता बमोजिम अन्य कार्यहरु गर्ने ।

५.५.३ विषयगत योजना प्राथमिकिकरण

बजेट तथा कार्यक्रम समितिले वडाबाट प्राप्त योजनाहरुलाई स्थानीय तहको आवधिकयोजना, क्षेत्रगत नीतिहरु तथा स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले तयार गरेको आयोजना प्राथमिकिकरण आधार तथा मार्गदर्शन बमोजिम योजना हरुलाई विषयगत समितिहरुमा छलफल गराई विषयगत रुपमा प्राथमिकिकरण गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

५.१.३ मा व्यवस्था भए बमोजिमका देहाय बमोजिम प्रत्येक क्षेत्रहरुमा गठन हुने विषयगत समितिमा निम्न अनुसारको सदस्य रहने छन :-

क) विषय क्षेत्र हेर्न कार्यपालिकाको सदस्य

संयोजक

ख) कार्यपालिकाले तोकेका कम्तिमा एक जना महिला सहित दुई जना कार्यपालिकाका सदस्य

सदस्य

ग) सम्बन्धित शाखा प्रमुख सदस्य

सचिव

सम्बन्धित क्षेत्रमा एक भन्दा बढी शाखाहरु रहेको अवस्थामा कार्यपालिकाले कुनै एक जना शाखा प्रमुखलाई सदस्य सचिव तोकी अन्य शाखा प्रमुखहरुलाई सदस्यको रुपमा सहभागी गराउनु पर्नेछ ।

५.५.३ वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा

विषयगत रुपमा प्रथमिकीकरण सहित पेश भएका योजनाहरुलाई बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिले कार्यक्रममा दोहोरो नपर्ने गरी देहाय बमोजिमको प्राथमिकीकरण र बजेट तर्जुमा गर्नु पर्नेछ ।

क) स्थानीय तहको आवधिक योजनाको सोंच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति

ख) स्थानीय तहको मध्यमकालीन खर्च संरचना

ग) बजेट तथा कार्यक्रम समितिबाट प्राप्त बजेट सीमा, मार्गदर्शन र योजना प्राथमिकिकरणका आधारहरु

घ) विषयगत समितिबाट प्राथमिकीकरण भै नआएका तर गाँउपालिका स्तरका महत्वपूर्ण आयोजनाहरु (५,२,३,क,ख,ग,घ,ङ बमोजिमका योजनाहरु) छनौट गर्नु पर्ने भएमा स्पष्ट आधार र औचित्य समेतको आधारमा बजेटको सुनिश्चितता हुने गरी त्यस्ता योजना समावेश गर्न सकिनेछ ।

ड) स्थानीय तहको स्रोत साधनले मात्र योजना सम्पन्न गर्न संभव नभएका तर स्थानीय तहका अत्यावश्यक र तोकिएको मापदण्ड पूरा गरेका योजनाहरुलाई समपुरक अनुदानबाट संचालन गर्नको लागि प्रस्ताव गर्न सकिने छ ।

बजेट तर्जुमा समितिले तयार गरेको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रमको मस्यौदा अनुसूची ५ बमोजिमको ढाँचामा असार ५ गते भित्र अध्यक्ष र प्रमुख मार्फत कार्यपालिका समक्ष पेश

गर्नु पर्नेछ । वार्षिक वजेट तथा कार्यक्रमको मस्यौदा पेश गर्दा आर्थिक विधेयक अनुसूची ६ बमोजिमको ढाँचामा र विनियोजन विधेयक अनुसूची ७ बमोजिमको ढाँचामा समेत पेश गर्नु पर्नेछ ।

५.६ गाँउ कार्यपालिकाबाट वजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृति :

वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिले पेश गरेको आगामी आर्थिक वर्षको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम, राजस्व र व्ययको अनुमान -वार्षिक वजेट) गाँउ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरी सभामा प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ ।

५.७ गाँउ सभाबाट वजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृति

५.७.१ वजेट तथा कार्यक्रम प्रस्तुति :

गाँउ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत भएको वार्षिक वजेट तथा कार्यक्रम उपाध्यक्ष वा उपप्रमुख वा निजको असमर्थतामा कार्यपालिकाले तोकेको कार्यपालिकाको कुनै सदस्य मार्फत असार १० गते भित्र गाँउ सभामा प्रस्तुत गरी सक्नु पर्नेछ । वार्षिक वजेट पेश गर्दा गत आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको यथार्थ विवरण , चालु आर्थिक वर्षको संशोधित अनुमान तथा आगामी आर्थिक वर्षको योजना तथा कार्यक्रम, आय व्ययको अनुमानित विवरण र मध्यमकालीन खर्च संरचना समेतको विवरण खुलाउनु पर्नेछ ।

५.७.२ वजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृति :

क) गाँउ सभामा प्रस्तुत भएको आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, राजस्व र व्ययको अनुमान - वार्षिक वजेट) सभामा पेश भएको १५ दिन भित्र छलफलको काम सम्पन्न गर्ने गरी कार्यतालिका बनाउनु पर्नेछ ।

ख) सभामा छलफल सम्पन्न भएपछि सभाले वजेट पारित गर्ने वा सुझाव सहित कार्यपालिकामा फिर्ता पठाउन सक्नेछ ।

ग) सुझाव सहित प्राप्त भएको वजेट उपर कार्यपालिकाले पुनः विचार गरी आवश्यक परिमार्जन सहित वा परिमार्जन गर्नु पर्ने नदेखिएमा कारण सहित ५ दिनभित्र पुनः सभामा पारित गरिसक्नु पर्नेछ ।

घ) कार्यपालिकाबाट पुनः पेश भएको वजेट तथा कार्यक्रम असार मसान्त भित्र सम्बन्धित सभाले पारित गरिसक्नु पर्नेछ ।

ङ) सभाले स्वीकृत गरेको वार्षिक वजेट तथा कार्यक्रम श्रावण १५ भित्र सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गर्नु पर्नेछ । साथै सम्बन्धित गाँउपालिकाको वेबसाइटमा समेत प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

६. योजना कार्यन्वयन

क) गाँउ सभाले पारित गरेको वार्षिक तथा कार्यक्रम कार्यन्वयनको लागि सम्बन्धित गाँउ कार्यपालिकाका प्रमुख वा अध्यक्षले ७ दिन भित्र प्रमुख प्रशासकीय अधीकृतलाई

वजेटको खर्च गर्ने अख्तीयारी प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

ख) अख्तीयारी प्राप्त भएको १५ दिन भित्र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले अनुसूची ८

बमोजिमको ढाँचामा कार्यक्रम स्वीकृत गरी सम्बन्धित शाखा/

इकाइ प्रमुख र वडा सचिवलाई लिखित रूपमा योजना कार्यन्वयनको जिम्मा दिनुपर्नेछ ।

ग) योजना कार्यन्वयनको जिम्मा प्राप्त भएको मितिले ७ दिन भित्र सम्बन्धित शाखा/एकाइ प्रमुख र वडा सचिवले कार्यक्रम कार्यन्वयनको

कार्यतालिका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

घ) शाखा/ एकाइ र वडा सचिवबाट पेश भएको कार्यन्वयन कार्य

योजनामा प्राविधिक क्षमता, योजनाको संवेदनशीलता, कार्यन्वयन प्राथमिकीकरण, नगद प्रवाहको अवस्था समेतको आधारमा कुनै संशोधन गर्नु पर्ने देखिएमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले सुझाव दिन सक्नेछ । यसरी प्राप्त भएको सुझाव समेतको आधारमा सम्बन्धित निकायले कार्यन्वयन कार्ययोजनामा संशोधन गरी ५ दिन भित्र पुनः पेश गर्नु पर्नेछ ।

ड) सबै शाखा/इकाइ प्रमुख र वडा सचिवबाट प्राप्त कार्ययोजना लाई

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले एकत्रित गरी एकीकृत कार्यन्वयन कार्ययोजना कार्यपालिका समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

६.१ योजना कार्यन्वयन विधि :

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, खरिद नियमावली, आर्थिक कार्यविधि ऐन तथा नियमावली र स्थानीय तहहरूले संविधान तथा अन्य प्रचलित कानूनको अधिकार क्षेत्र भित्र रही निर्माण गरेका ऐन नियम अनुसार कार्यन्वयन गर्नु पर्नेछ । गाउँपालिकाले आर्थिक वर्ष शुरु भएको एक महिना भित्र आफ्नो वार्षिक खरिद योजना गुरु योजना स्वीकृत गरी सो अनुरूप खरिद कार्यको व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ ।

६.२ अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समिति :

६.२.१ अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिको गठन

गाउँपालिकाबाट सञ्चालित योजनाको लागत, परिमाण, समय सीमा र गुणस्तरीयताको आधारमा अनुगमन गरी आवश्यक पृष्ठपोषण दिनको लागि निम्न अनुसारको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समिति गठन गर्नु पर्नेछ ।

क) उपाध्यक्ष वा उपप्रमुख

- संयोजक

ख) अध्यक्ष वा प्रमुखले तोकेका एक जना महिलासहित कार्यपालिकाका सदस्यहरू मध्यबाट दुइजना सदस्य

- सदस्य

ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

- सदस्य

घ) प्रमुख, योजना शाखा/इकाइ

- सदस्य-सचिव

उक्त समितिमा आवश्यकता अनुसार कार्यपालिकाका अन्य सदस्य तथा विषय विज्ञलाई आमन्त्रण गर्न सकिनेछ ।

६.२.२ अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण विधि :

- क) कार्यपालिकामा एकीकृत कार्यान्वयन कार्ययोजना पेश गरेको १५ दिन भित्र अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले वार्षिक अनुगमन कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ
- ख) अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले गरेको कामको प्रतिवेदन प्रत्येक २ महिनामा पेश गरी कार्यपालिकाको बैठकमा छलफल गर्नु पर्नेछ ।
- ग) कार्यपालिकाले अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिको प्रतिवेदन समेतको आधारमा योजना कार्यान्वयनमा देखिएका त्रुटिहरु सच्याउन तथा समय र गुणस्तर कायम गर्न सम्बन्धित पक्ष -उपभोक्ता समिति, निर्माण व्यवसायी, परामर्शदाता तथा कर्मचारी) लाई आवश्यक निर्देशन दिनु पर्नेछ । अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले दिएको निर्देशन पालना गर्नु सम्बन्धित पक्षको जिम्मेवारी हुनेछ ।

६.२.३ वडास्तरीय अनुगमन समिति :

आफ्नो वडा भित्र सञ्चालित योजनाको लागत, परिमाण, समय सीमा र गुणस्तरीयताका आधारमा अनुगमन गरी आवश्यक पृष्ठपोषण दिनको लागि निम्न अनुसारको वडास्तरीय अनुगमन समिति गठन गर्नु पर्नेछ ।

क) सम्बन्धित वडाको वडाध्यक्ष	- संयोजक
ख) वडा सदस्यहरु	- सदस्य
ग) वडा सचिव	- सदस्य -सचिव

उक्त समितिमा आवश्यकता अनुसार अन्य कर्मचारीलाई आमन्त्रण गर्न सकिनेछ । समितिले अनुगमन गर्दा देखिएका विषयका सम्बन्धमा अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिलाई नियमित रूपमा जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

६.२.४ आयोजनाको मूल्याङ्कन

गाउँपालिकाले ५ करोड, नगरपालिकाले १० करोड, उपमहानगरपालिकाले महानगरपालिकाले २५ करोड भन्दा बढी लागतका आयोजनाको योजना सम्पन्न भएको २ वर्ष भित्र तेस्रो पक्षबाट प्रभाव मूल्याङ्कन गराउनु पर्ने छ ।

६.३ सःशर्त, विशेष र समपुरक अनुदानबाट सञ्चालित योजना कार्यान्वयन

संघ तथा प्रदेश सरकारबाट गाउँपालिका मार्फत सञ्चालन गर्ने सःशर्त विशेष र समपुरक अनुदानका आयोजनाहरुको कार्यान्वयन सम्बन्धित तहबाट प्राप्त मार्गदर्शन बमोजिम हुनेछ

६.४ योजनाको भुक्तानी प्रकृया

गाउँपालिकाबाट सञ्चालित योजनाको कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन रनिङ्ग विल, आवश्यक विल

भरपाई, सार्वजनिक परीक्षण प्रतिवेदन र नियमानुसार पेश गर्नुपर्ने अन्य आवश्यक कागजातको आधारमा रकम भुक्तानी गर्नु पर्नेछ ।

७. लागत साभेदारीमा योजना कार्यान्वयन

नेपाल/प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई पूर्वाधार विकास सम्बन्धि कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न समपुरक अनुदान प्रदान गर्न सक्नेछ । समपुरक अनुदानका आधारहरु देहाय बमोजिम हुनेछन : -

- क) आयोजनाको आवश्यकता र प्राथमिकता,
- ख) आयोजनाको सम्भाव्यता,
- ग) आयोजनाको लागत,
- घ) आयोजना कार्यान्वयन गर्नको लागि आवश्यक लागत साभेदारी,
- ङ) आयोजनाबाट प्राप्त हुने प्रतिफल वा लाभ,
- च) आयोजना कार्यान्वयनको लागि आवश्यक प्राविधिक क्षमता ।

समपूरक अनुदान प्रदान गर्ने कार्यविधि तथा अन्य व्यवस्था नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

८. विविध

८.१ स्थानीय तहले ऋण लिन सक्ने :-

गाँउपालिकाले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिसको सीमाभित्र रही सम्बन्धित सभाबाट स्वीकृत हुनेगरी उत्पादनशील, रोजगारमुलक, आन्तरिक आय बृद्धि तथा पूँजीगत कार्यको लागि आन्तरिक ऋण लिन सक्ने छन् । त्यस्तो ऋणको अवधि अधिकतम २५ वर्षसम्म हुनेछ ।

नेपाल सरकारबाट प्राप्त भएको ऋण वा नेपाल सरकार जमानी भै लिएको ऋण सम्बन्धित गाँउपालिकाले निर्धारित समयमा चुक्ता नगरेमा नेपाल सरकारले त्यस्तो गाँउपालिकालाई उपलब्ध गराउने अनुदानबाट कट्टा गरि सो रकम प्राप्त गर्ने वा ऋण भुक्तानी गरिदिनेछ ।

८.२ वस्तुगत विवरण (*Profile*) तयार गर्नु पर्ने :

गाँउपालिकाले वार्षिक योजना र वजेट तर्जुमा गर्नु पूर्व स्थानीय तहको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक तथा पूर्वाधार लगायतका क्षेत्रको यर्थाथ स्थिति देखिने गरी वस्तुगत विवरण(*Profile*) तयार वा अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ । अद्यावधिक वस्तुगत विवरण आफ्ना *website* माफत सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

(दिग्दर्शनको दफा ५.२.१ संग सम्बन्धित)

आयोजनको प्राथमिकीकरण आधारहरु तथा प्रथमिकता निर्धारण फाराम

क) आयेजना प्राथमिकीकरणका आधारहरु

१ गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुग्ने आयोजनहरु (२० अंक)

क) प्रत्यक्ष योगदान पुर्‍याउने - २०

ख) अप्रत्यक्ष योगदान पुर्‍याउने - २०

ग) तटस्थ -५ अंक

२. उत्पादनमुलक तथा छिटो प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने आयोजनाहरु (१५अंक)

क) चालु आ.व. मा नै सम्पन्न हुने -अंक

ख) आगामी आ.व. मा सम्पन्न हुने -१० अंक

ग) अन्य -५ अंक

३. आम्दानी र रोजगार वृद्धी गर्ने आयोजनाहरु (१५अंक)

क) प्रत्यक्ष योगदान पुर्‍याउने - १५ अंक

ख) अप्रत्यक्ष योगदान पुर्‍याउने - ७.५ अंक

ग) तटस्थ -०

४. लागत सहभागिता जुट्ने आयोजनाहरु (१५ अंक)

क) ५०५ वा सो भन्दा बढी लागत सहभागिता हुने -१५ अंक)

ख) २०५ देखि ५०५ सम्म लागत सहभागिता हुने -अंक

ग) २०५ सम्म लागत सहभागिता हुने अंक -अंक

लागत सहभागिता नहुने - ०

५. स्थानीय श्रोत साधन र सीपको प्रयोग हुने आयोजनाहरु (१०अंक)

क) आयोजनालाई आवश्यक पर्ने सबै श्रोत साधन स्थानीय तहमा उपलब्ध हुने - १० अंक

ख) आयोजनालाई आवश्यक पर्ने ५०५ सम्म साधन स्थानीय तहमा उपलब्ध हुने -७.५ अंक

ग) अन्य -५ अंक

६. समावेशी विकासमा योगदान पुर्‍याउने आयोजनाहरु (१० अंक)

क) प्रत्यक्ष योगदान पुर्‍याउने - १० अंक

ख) अप्रत्यक्ष योगदान पुर्‍याउने - ५ अंक

ग) तटस्थ -० अंक

७. दीगो विकास र वातावरणीय संरक्षण गर्ने आयोजनाहरु (१० अंक)

क) प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउने - १० अंक

ख) अप्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउने - ५ अंक

ग) तटस्थ -० अंक

८.स्थानीय भाषिक, सांस्कृतिक विकास गर्ने आयोजनाहरु (५अंक)

क) प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउने - ५ अंक

ख) अप्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउने - ३ अंक

ग) तटस्थ -० अंक

अनुसूची १
(दिर्दर्शनको दफा ५.१.१. संग सम्बन्धित)

आय तथा व्ययको प्रक्षेपण

आ.व २०७५/०७६

शीर्षक	गत आ.व २०७३/०७४को यथार्थ	चालु आ.व २०७४/०७५को संशोधित अनुमान	आगामी आ.व २०७५/०७६को अनुमान
राजश्व			
१	आन्तरिक राजस्व :		
१.१	एकीकृत सम्पत्ती कर		
१.२	घरजग्गा बहाल कर		
१.३	व्यवसाय कर		
१.४	बहालविटौरी शुल्क		
१.५	पर्किङशुल्क		
१.६	जडिबुटी, कवाडी र जीवजनतु कर		
१.७	सेवा शुल्क		
१.८	अन्य		
२	राजश्व बाँडफाँड:		
२.१	मूल्य अभिवृद्धी कर तथा अन्तः शुल्क		
२.२	प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टी		
२.२.१	पर्वतारोहण		
२.२.२	विद्धुत		
२.२.३	वन		
२.२.४	खानी तथा खनिज		
२.२.५	पानी तथा अन्य प्राकृतिक स्रोत		
३	वित्तीय हस्तान्तरण		
३.१	नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान		
३.१.१	वित्तीय समानीकरण अनुदान		
३.१.२	सर्शत अनुदान		
३.१.३	समपुरक अनुदान		
३.१.४	विशेष अनुदान		
३.२	प्रदेश सरकार बाट हुने अनुदान		

[illegible]

अनुसूची ४
(दिगर्दशनको दफा ५.४. संग सम्बन्धित)
.....गाँउपालिका

वडा नं

आयोजनाको प्राथमिकिकरण सूची, २०

क) निधारित वडागत बजेट सीमा भित्रका आयोजनाको लागि

प्राथमिकता क्रम	आयोजनाको ननाम	आयोजना संचालन हुने	अनुमानित लागत	कार्यन्वयन विधि	लाभान्वित जनसंख्या	आवधिक योजनाका रणनीति
आर्थिक विकास						
१						
२						
१						
२						
पूर्वाधार विकास						
१						
२						
वतावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति						
१						
२						
सुशासन तथा संस्थागत विकास						
१						
२						

ख) गाँउपालिका स्तरीय (गाँउ गौरवका आयोजना,वहुवर्षीय आयोजनाहरु र दुई वा सो भन्दा बढी वडामा पर्ने आयोजनाहरु)

प्राथमिकता क्रम	आयोजनाको नाम	आयोजना संचालन हुने स्थान	अनुमानित लागत	कार्यन्वयन विधि	लाभान्वित जनसंख्या	आवधिक योजनाका रणनीतिसंग
-----------------	--------------	--------------------------	---------------	-----------------	--------------------	-------------------------

						सम्बन्धित
१						
२						
३						

नोट : क्रमागत आयोजनाहरूको प्रथमिकीकरण सूची आवश्यक पर्ने छैन ।

खण्ड ख - परिचय र समीक्षा

१.१ पृष्ठभूमि

१.२ चालु आ.व को नीति तथा कार्यक्रमको समीक्षा

- क) आर्थिक क्षेत्र
- ख) सामाजिक क्षेत्र
- ग) पूर्वाधार क्षेत्र
- घ) वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन
- ङ) संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन
- च) अन्य

खण्ड २ आगामी आ.व.२०...../को नीति, बजेट तथा कार्यक्रम

२.१ सोंच, लक्ष्य, उद्देश्य र अपेक्षित उपलब्धी

२.२ वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा अवलम्बन गरिएका प्रमुख नीति तथा आधारहरू

२.२.१ समग्रनीति तथा आधारहरू

२.२.२ क्षेत्रगत नीति तथा आधारहरू

- क) आर्थिक क्षेत्र
- ख) सामाजिक क्षेत्र
- ग) पूर्वाधार क्षेत्र
- घ) वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन
- ङ) संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन

२.३ मुख्य मुख्य आयोजना र क्रियाकलापहरू

२.४ अनुमानित व्यय र स्रोत व्यवस्थापन

२.५ उपसंहार

प्रस्तुत गर्ने

उपाध्यक्ष वा उपप्रमुख वा सदस्य

मिति :

आय व्ययको विवरण

आ.व. २०...../.....

शीर्षक	गत आ.व.२०/..... को यथार्थ	चालु आ.व.२०/को संशोधित अनुमान	आ.व.२०../..... .. को अनुमान
राजस्व :			
आन्तरिक राजस्व			
राजस्व बाँडफाँड बाट प्राप्त रकम			
अन्य आय			
अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण			
नेपाल सरकार बाट मान्यता प्राप्त			
प्रदेश सरकारबाट प्राप्त			
अन्तर स्थानीय तहबाट प्राप्त			
जनसहभागिता :			
नाद सहभागिता			
श्रम तथा वस्तुगत सहायता			
व्यय :			
चालु खर्च			
पुर्जित खर्च			
बजेट बचत (+)/न्यून (-)			
वित्तीय व्यवस्था			
खुद ऋण लगानी			
ऋण लगानी (-)			
ऋण लागानीको सावाँफिर्ता प्राप्ति(+)			
खुद शेयर लगानी			
शेयर लगानी (-)			
शेयर बिक्रीबाट लगानी फिर्ता प्राप्ति (+)			
खुद ऋण प्राप्ति			
ऋणको साँवा (+)			
ऋण प्राप्ति (+)			
अन्तिम बजेट बचत (+)			

राजस्व तथा अनुदान प्राप्तिको अनुमान

आ.व.२०...../

शीर्षक	गत आ.व.२०.../ को यथार्थ	चालु आ.व २०.../ को संशोधित अनुमान	आ.व.२०...../ को अनुमान
राजस्व :			
११३००	सम्पति कर		
११३१०	अचल सम्पतिमा लाग्ने कर		
११३११	व्यक्तिगत सम्पतिमा लाग्ने वार्षिक कर		
११३१२	संस्थागत सम्पतिमा लाग्ने वार्षिक कर		
११३१३	एकीकृत सम्पति कर		
११३१४	भुमिकर /मालपोत		
११३२०	खुद सम्पत्तीमा लाग्ने कर		
११३२१	घरवहाल कर		
११३२२	वहाल विटौरी कर		
स्थानीय तहले आर्जन गर्ने आर्जन गर्ने अन्य कर तथा राजस्वको विवरण नेपाल सरकारबाट स्वीकृत राजस्व संकेत तथा वर्गिकरण र बमोजिम उल्लेख गर्ने			
	राजस्व बाँडफाँड :		
११४११	बाँडफाँड भई प्राप्तहुने मूल्य अभिवृद्धि कर		
११४२१	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने अन्त शुल्क		
१४१७१	वन रोयल्टी		
१४१७२	खानी रोयल्टी		
१४१७३	जलस्रोत रोयल्टी		
१४१७४	पर्वतारोहण रोयल्टी		
१४१७५	पदयात्रा रोयल्टी		
१४१७६	पर्यटन सेवा शुल्क रोयल्टी		
	अन्य आय :		
	साविक स्थानीय निकायबाट हस्तान्तरण भई प्राप्त रकम		
	बेरुजी असुली		
	गत वर्षको नगद मौज्दात		
	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण :		
	नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान		
	सर्शत अनुदान		
	समपुरक अनुदान		
	विशेष अनुदान		
	प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान :		

	सर्शत अनुदान			
	समपुरक अनुदान			
	विशेष अनुदान			
	अन्य स्थानीय तहबाट प्राप्त अनुदान :			
	सर्शत अनुदान			
	समपुरक अनुदान			
	विशेष अनुदान			
	जनसहभागिता :			
	नगद सहभागिता			
	श्रम तथा वस्तुगत सहायता			

नोट : राजस्वका शिर्षकहरु नेपाल सरकारबाट स्वीकृत राजस्व संकेत तथा वर्गिकरण र व्याख्या बमोजिम उल्लेख गर्ने हुनेछ ।

व्यय अनुमान

शीर्षक	आ.व.२० को यर्थाथ	आ.व.२० कोसंशोधित अनुमान	आ.व.२० को अनुमान	आन्तरिक श्रोत	श्रोत				जनसहभागिता	
					आन्तरिक श्रोत	अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरण				ऋण
	चालु खर्च									
२१०००	पारीश्रमिक/सुविधा									
२११००	पारिश्रमिक /सुविधा									
२१११०	नगदमा दिइने पारिश्रमिक र सुविधा									
२११२०	जिन्सी वा जिन्सी वापत कर्मचारी दिइने पारिश्रमिक सुविधा									
२११२१	पोशाक									
२११२२	खाद्यन्न									
२११२३	औषधी उपचार खर्च									
२११३०	कर्मचारी भत्ता									
२११३१	स्थानीय भत्ता									
२११३२	महंगी भत्ता									
२११३३	फिल्ड भत्ता									
२११३४	कर्मचारीको बैठक भत्ता									
२११३५	कर्मचारीको प्रोत्साहन तथा पुरस्कार									
२११३९	अन्य भत्ता									
२११४०	पदाधिकारी भत्ता तथा अन्य सुविधा									
२११४१	पदाधिकारी बैठक भत्ता									
२११४२	पदाधिकारी अन्य सुविधा									
२११४९	पदाधिकारी अन्य भत्ता									
स्थानीय तहले गर्ने अन्य चालु खर्चका शिर्षकहरु आवश्यकता अनुसार यसै गरि उल्लेख गर्ने ।										

આ.વ.૨૦

[illegible]

वित्तीय व्यवस्था अनुमान

आ.व २० /

शीर्षक		आ.व. २० / को यर्थाथ	आ.व. २० / को संशोधित अनुमान	आ.व. २० / को अनुमान
वित्तीय व्यवस्था :				
खुद ऋण लगानी				
ऋण लगानीको सावां फिर्ता प्राप्ती(+)				
खुद शेयर लगानी				
शेयर लगानी (—)				
शेयर बिक्रीबाट लगानीफिर्ता प्राप्ती (+)				
खुद ऋण प्राप्ती				
ऋणको साँवा भुक्तानी(+)				

आ.व. २० /

[illegible]

५०८०	अन्यत्त वर्गिकृत नभएको									
------	------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

वार्षिक विकास कार्यक्रम

आ.व. २०/

संकेत नं / विषयगत शिर्षक

क्र.स	कार्यक्रम /आयोजना को नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	लक्ष्य	विनियोजन रु	श्रोत				जनसहभागी गता	
					आन्तरिक श्रोत	अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरण				ऋण
						नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	स्थानीय तह		
१										
२										
३										
४										
५										
६										
७										
८										
९										
१०										
११										
१२										
१३										
१४										
१५										
१६										
१७										
१८										
१९										
२०										
जम्मा										

पुनश्च : स्थानीय तहबाट संचालन गरिने सबै कार्यक्रमहरूलाई क्षेत्रगत /विषयगत आधारमा छुट्टाएर प्रत्येक विषय (जस्तै कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्यर सडक) को अलग विवरण तयार गर्नु पर्नेछ ।

अनुसूची ६

(दिग्दर्शनको दफा ५.५.३ संग सम्बन्धित)

स्थानीय तहको आर्थिक ऐनको नमुना

..... गाउँपालिकाको अर्थ सम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यन्वयन गर्न बनेको विधेयक

प्रस्तावना गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०..... /..... को अर्थ सम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यन्वयन गर्नको निमित्त स्थानीय कर तथा शुल्क संकलन गर्ने, छुट दिने तथा आय संकलनको प्रशासनिक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

नेपालको संविधानको धारा २२८ को उपधारा (२) बमोजिम गाउँ सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : १) यस ऐनको नाम “आर्थिक ऐन २०.....” रहेको छ ।

(२) यो ऐन २०..... साल श्रावण १ गतेभित्र गाउँ क्षेत्रमा लागु हुनेछ ।

२. सम्पत्ति कर : गाउँपालिका क्षेत्रभित्र अनुसूची (१) बमोजिम एकीकृत / सम्पत्ति कर/घरजग्गा कर लगाइने र असुल उपर गरिनेछ ।

३. भुमि कर (मालपोत) गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका जग्गामा त्यस्तो जग्गाको उपभोगका आधारमा अनुसूचि (२) बमोजिम भुमि कर (मालपोत) लगाइने र असुल उपर गरिनेछ ।

(एकीकृत सम्पत्ती कर लगाएको अवस्थामा भुमि कर नलाग्ने)

४. घर जग्गा बहाल कर : गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, जग्गा वा पोखरी पुरै वा आंशिक तवरले बहालमा दिएकोमा त्यस्तो बहाल रकममा अनुसूचि (३) बमोजिम घर जग्गा बहाल कर लगाइने र असुल गरिनेछ ।

५. व्यवसाय कर : गाउँपालिका क्षेत्रभित्र व्यापार, व्यवसाय वा सेवा मा पर्जींगत लगानी र आर्थिक कारोवारका आधारमा अनुसूचि (४) बमोजिम व्यवसाय कर लगाइने र असुल उपर गरिनेछ ।

६. जडिबुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर : गाँउपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले उन,खोटो,जडिबुटी, वनकस,कवाडी माल र प्रचलित कानुनले निषेध गरिएको जीवजन्तु वाहेकका अन्य मृत वा मारिएका जीवजन्तुको हाड, सिङ,प्वाँख,छाला जस्ता वस्तुको व्यवसायिक कारोबार गरेवापत अनुसुचि (५) बमोजिम कर लगाइने र असुल उपर गरिनेछ ।

७. सवारी साधन कर : गाँउपालिका क्षेत्रभित्र दर्ता भएका सवारी साधनमा अनुसुचि ६ बमोजिम सवारी साधन कर लगाइने छ र उक्त कर सम्बन्धित प्रदेशले असुल गरी अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ बमोजिम स्थानीय तहको विभाज्य कोष मार्फत गाँउपालिकाको संचित कोषमा बाँडफाँड गर्नुपर्नेछ ।

८. विज्ञापन कर : गाँउपालिका क्षेत्रभित्र हुने विज्ञापनमा अनुसुचि (७) बमोजिम विज्ञापन कर, लगाइने र असुल उपर गरिनेछ । यसरी कर संकलन गर्दा अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ बमोजिम सम्बन्धित प्रदेशले निधारण गरेको विज्ञापन कर समेत संकलन गरी प्रदेश विभाज्य कोषमा राजश्व बाँडफाँड गर्नुपर्नेछ ।

९. मनोरञ्जन कर : गाँउपालिका क्षेत्रभित्र हुने मनोरञ्जन व्यवसाय सेवामा अनुसुचि (८) बमोजिम व्यवसाय कर लगाइने र असुल उपर गरिनेछ । यसरी कर संकलन गर्दा अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ बमोजिम सम्बन्धित प्रदेशले निधारण गरेको विज्ञापन कर समेत संकलन गरी प्रदेश विभाज्य कोषमा राजश्व बाँडफाँड गर्नुपर्नेछ ।

१०.बहाल बिटौरी शुल्क : गाँउपालिका क्षेत्रभित्र आफुले निर्माण, रेखदेख वा सञ्चालन गरेका हाट बजार, पसल वा सरकारी जग्गा मा अनुसुचि -९) मा उल्लेख भए बमोजिम बहाल शुल्क लगाइने र असुल उपर गरिनेछ ।

११.पार्किङ शुल्क : गाँउपालिका क्षेत्रभित्र कुनै सवारी साधनलाई पार्किङ सुविधा उपलब्ध गराए वापत अनुसुचि (१०) बमोजिम पार्किङ शुल्क लगाइने र असुल उपर गरिनेछ ।

१२. ट्रेकिङ्ग, कोयोकिङ,क्यानोइङ्ग, बन्जी जम्पिङ, जिपफ्टीङ्ग शुल्क :

गाँउपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र ट्रेकिङ्ग कायोकिङ क्यानोइङ्ग, बन्जी जम्पिङ, जिपफ्टीङ्ग र र्यापफ्टीङ्ग सेवा वा व्यवसाय संचालन गरेवापत अनुसुचि (११) बमोजिमको शुल्क लगाइने र असुल उपर गरिनेछ ।

१३. सेवा शुल्क, दस्तुर : गाँउपालिकाले निर्माण, संचालन वा व्यवस्थापन गरेका अनुसुचि (१२) मा उल्लेखित स्थानीय पूर्वाधार र उपलब्ध गराइएको सेवामा सेवाग्राहीबाट सोही अनुसुचिमा व्यवस्था भए अनुसार शुल्क लगाइने र असुल उपर गरिनेछ ।

१४. पर्यटन प्रवेश शुल्क : गाँउपालिका आफ्नो क्षेत्रभित्र निर्माण गरेका उद्यान पार्क, चिडियाखाना, ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक सम्पदा, संग्रहालय जस्ता सम्पदा उपयोग गरे वापत पर्यटकहरुकाट अनुसुचि १३ मा उल्लिखित दरमा पर्यटन प्रवेश शुल्क लगाइने र असुल उपर गरिनेछ ।

१५. कर छुट : यस ऐन बमोजिम कर तिर्ने दायित्व भएका व्यक्ति वा संस्थाहरुलाई कुनै पनि किसिमको कर छुट दिइने छैन ।

१६. कर तथा शुल्क संकलन सम्बन्धि कार्यविधि : यो ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार कर तथा शुल्क सम्बन्धी कार्यविधि गाँउपालिकाले तोके अनुसार हुनेछ ।

अनुसुची १ : (गाँउपालिकाले लगाउने सम्पत्ती करका क्षेत्र र दरहरु उल्लेख गर्ने)

अनुसुची २ : (गाँउपालिकाले लगाउने भुमिकर (मालपोत) क्षेत्र र दरहरु उल्लेख गर्ने)

अनुसुची ३ : (गाँउपालिकाले लगाउने घर जग्गा बहाल करका क्षेत्र र दरहरु उल्लेख गर्ने)

अनुसुची ४ : (गाँउपालिकाले लगाउने व्यवसाय करका क्षेत्र र दरहरु उल्लेख गर्ने)

अनुसुची ५ : (गाँउपालिकाले लगाउने जडिबुटी, कवाडीर जीवजन्तु करका क्षेत्र र दरहरु उल्लेख गर्ने)

अनुसुची ६ : (गाँउपालिकाले लगाउने सवारी साधन करका क्षेत्र र दरहरु उल्लेख गर्ने)

अनुसुची ७ : (गाँउपालिकाले लगाउने विज्ञापन करका क्षेत्र र दरहरु उल्लेख गर्ने)

अनुसुची ८ : (गाँउपालिकाले लगाउने मनोरञ्जन करका क्षेत्र र दरहरु उल्लेख गर्ने)

अनुसुची ९ : (गाँउपालिकाले लगाउने बहाल बिटौरी शुल्कका क्षेत्र र दरहरु उल्लेख गर्ने)

अनुसुची १० : (गाँउपालिकाले लगाउने पाकिड शुल्कका क्षेत्र र दरहरु उल्लेख गर्ने)

अनुसुची ११ : (गाँउपालिकाले लगाउने ट्रेकिङ, कोयोकिड, क्यानोइङ्ग, बन्जी जम्पिङ, जिपफ्टीङ्ग शुल्कका क्षेत्र र दरहरु उल्लेख गर्ने)

अनुसुची १२ : (गाँउपालिकाले लगाउन शुल्क तथा दस्तुरका क्षेत्र र दरहरु उल्लेख गर्ने)

अनुसुची १३ : (गाँउपालिकाले लगाउने पर्यटन प्रवेश शुल्कका क्षेत्र र दरहरु उल्लेख गर्ने)

अनुसूची ७

(दिग्दर्शनको दफा ५.५.३ संग सम्बन्धित)

गाउँपालिकाको विनियोजन ऐनको नमुना

गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०..../..... को सेवा र कार्यहरुको लागि स्थानीय सञ्चित कोषबाट केही रकम खर्च गर्ने विनियोजन गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन

सभाबाट स्वीकृत मिति

प्रस्तावना गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०..... को सेवा र कार्यहरुको लागि सञ्चित कोषबाट केही रकम खर्च गर्ने अधिकार दिन र सो रकम विनियोजन गर्न वाञ्छनीय भएकोले, नेपालको संविधानको धारा २२९ को उप-धारा (२) बमोजिम गाउँ सभाले यो ऐन बनाएको छ । संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यस ऐनको नाम “..... गाउँ विनियोजन ऐन, २०..... ” रहेको छ ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. आर्थिक वर्ष २०..... को निमित्त सञ्चित कोषबाट रकम खर्च गर्ने अधिकार : (१) आर्थिक वर्ष २०...।... को निमित्त गाउँका वडा समिति, विषयगत शाखाले गर्ने सेवा र कार्यहरुका निमित्त अनुसूची १ मा उल्लिखित चालु खर्च, पूर्जागत खर्च र वित्तीय व्यवस्थाको रकम समेत गरी जम्मा रकम रु (अक्षेरूपी..... रुपैयाँमात्र) मा नबढाई निर्दिष्ट गरिए बमोजिम सञ्चित कोषबाट खर्च गर्न सकिनेछ ।

३. विनियोजन (१) यस ऐनद्वारा सञ्चित कोषबाट खर्च गर्न अधिकार दिइएको रकम आर्थिक वर्ष २०..... को निमित्त गाउँकार्यपालिका, वडा समिति र विषयगत शाखाले गर्ने सेवा र कार्यहरुको निमित्त विनियोजन गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कार्यपालिका, वडा समिति र विषयगत शाखाले गर्ने सेवा र कार्यहरुको निमित्त विनियोजन गरेको रकम मध्य कुनैमा बचत हुने र कुनैमा अपुग हुने देखिन आएमा गाउँ कार्यपालिकाले बचत हुने शीर्षकबाट नपुग हुने शीर्षकमा रकम सार्न सक्नेछ । यसरी रकम सार्दा एक शीर्षकबाट सो शीर्षकको जम्मा रकमको १० प्रतिशतमा नबढने गरी कुनै एक वा एक भन्दा बढी शीर्षकहरुबाट अर्को एक वा एक भन्दा बढी शीर्षकहरुमा रकम सार्न तथा निकास र खर्च व्याज जनाउन सकिनेछ । पूर्जागत खर्च र वित्तीय व्यवस्था तर्फ विनियोजित रकम साँवा भुक्तानी खर्च र व्याज भुक्तानी खर्च शीर्षकमा

बाहेक अन्य चालु खर्च शीर्षकतर्फ सार्न र वित्तीय व्यवस्था अर्न्तगत साँवा भुक्तानी खर्च तर्फ विनियोजित रकम ब्याज भुक्तानी खर्च शीर्षकमा बाहेक अन्यत्र सार्न सकिने छैन ।

तर चालु तथा पूर्जागत खर्च र वित्तीय व्यवस्थाको खर्च व्यहोर्न एक स्रोतबाट अर्को स्रोतमा रकम सार्न सकिनेछ ।

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि एक शीर्षकबाट सो शीर्षकको जम्मा स्वीकृत रकमको १० प्रतिशत भन्दा बढ्ने गरी कुनै एक वा एक भन्दा बढी शीर्षकहरुमा रकम सार्न परेमा गाँउ सभाको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

अनुसूची १

(दफा २ संग सम्बन्धित नेपालको संविधानको धारा २२९(२) बमोजिम
सञ्चित कोषबाट विनियोजन हुने रकम

क्र.सं	अनुदान संख्या	शीर्षकको नाम	चालु खर्च	पूँजिगत	वित्तिय व्यवस्था	जम्मा
१	२	३	४	५	६	७
२		गाउँपालिका				
३		वडा समिति				
४		विषयगत शाखा				
५		ऋणको सावा व्याज भुक्तानी				
६		लगानी (शेयर/ऋण)				

